

Motion till riksdagen 2023/24:2651

av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)

Långsiktigt hållbar LSS

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över de samhällsekonomiska effekterna av LSS-insatserna samt konsekvenserna för andra stödsystem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att årligen redovisa hur det föreslagna schablonbeloppet för assistansersättning framräknats och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten och förutsättningarna för att ta bort åldersgränsen för rätt till assistans för funktionsnedsättning som inte uppenbart beror på normalt åldrande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att implementera ett nytt system för tvåårsomprövning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna att ändra begreppet ”väsentligt ändrade förhållanden” till ”väsentligt ändrade behov” och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett generellt omprövningsstopp som inkluderar även de som har kommunalt beslutad assistans, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Lagen om stöd och service (LSS) är en rättighetslag som innebär att en person ska få tillgång till någon av de insatser som lagen erbjuder så länge individen uppfyller de kriterier för behov som lämnas inom lagens ramar. LSS, och framför allt assistansreformen, har blivit en frihetsreform som förbättrat livskvaliteten för många i behov av stöd och hjälp.

Det är därför oroväckande att LSS ursprungliga intentioner, vad gäller personlig assistans och andra livsavgörande insatser, förefaller ha urgröpts genom illa förd politik där besparingar gjorts inom b.la. assistansen för att klara 2015 års flyktingkris, och där uppmaningen via regleringsbrev till Försäkringskassan varit att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen – inte minst genom begränsande domar. De snäva tolkningarna av domarna är oförenliga med LSS ursprungliga intentioner och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Allt fler personer har nekats rätten till stöd på grund av den praxis som nu skapats som en direkt följd av tidigare regeringars försumbarhet och nedmontering av reformen.

Sverigedemokraterna värnar tanken bakom LSS att personer med funktionsnedsättning och omfattande behov av stöd och service skulle kunna vara inkluderade i samhällsgemenskapen och leva ett självbestämt liv. Lagens ursprungliga intentioner måste värnas och upprätthållas.

Samhällsekonomiska effekter av personlig assistans

Sett ur ett historiskt perspektiv på kostnaderna för personlig assistans så behövde och fick personer med omfattande funktionsnedsättningar insatser även före assistansreformen. En bidragande orsak till att intuitioner mer eller mindre försvann var att det var dyrt med institutionsvård och samma resonemang och drivkraften att minska kostnader har på senare tid inte sällan legat till grund för nedläggningar av exempelvis särskilda boenden. Flera stödbehov tillgodoses av just personlig assistans och insatsen är på många sätt kostnadseffektiv jämfört med andra insatser, vilket också framkommer i en kartläggning av kostnadsutvecklingen från Socialstyrelsen.

Assistansen kan ersätta andra insatser med tillhörande kostnader, vilket gör att man inte generellt kan tala om att ett ökat antal timmar inom LSS är kopplat till en kostnadsökning, utan det måste ses ur ett helhetsperspektiv. Assistansen avlastar exempelvis anhöriga som i större omfattning kan förvärsarbete samtidigt som det minskar den anhöriges risk för sjukskrivning. Den personliga assistansen möjliggör också för vissa att komma ut i arbetslivet.

Det är hög tid att ta ett samlat grepp kring kostnadsfrågan och de konsekvenser som minskade kostnader för assistans kan innebära. De samhällsekonomiska effekterna av insatserna med LSS bör utredas, och konsekvenserna för andra stödsystem för den enskilda, men också för anhöriga, bör särskilt belysas.

Schablon av timersättningen för personlig assistans

Varje beviljad assistanstimme ersätts med ett schablonbelopp. Enligt socialförsäkringsbalken ska varje år ett schablonbelopp för assistansersättning bestämmas och beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans.

Det är problematiskt att ersättningen över tid inte räknats upp i takt med övriga kostnads- och löneökningar, då de senaste årens uteblivna höjningar har lett till en kraftig underfinansiering.

Därför vore det också högst relevant att regeringen framöver, årligen, i budget redovisar hur det föreslagna schablonbeloppet för assistansersättning framräknats. Långsiktiga förutsättningar måste på sikt skapas och därför menar vi att en långsiktigt hållbar finansieringsmodell för assistansersättningen bör tas fram.

Åldersgräns för assistansersättning

Det finns ingen nedre åldersgräns för att kunna få personlig assistans, men däremot finns det en övre gräns. För att få personlig assistans behöver man i dagsläget vara yngre än 66 år och 67 år från 1 jan 2026, en ändring kopplad till riktålder för pension. Om man redan har personlig assistans när denna gräns uppnås får man behålla assistansen, som därefter dock inte får öka i omfattning. Får man utökade behov efter den övre åldersgränsen är man hänvisad till insatser enligt SoL. Skillnaden mellan lagarna är bland annat att hjälp enligt LSS vanligtvis är utan kostnad, medan SoL-insatser är avgiftsbelagda.

Den övre åldersgränsen för att få personlig assistans har på senare tid blivit starkt kritiserad sedan en känd ishockeylegend drabbades av sjukdomen ALS men på grund av sin ålder inte fick den hjälp han och anhöriga behövde i rätt tid. Det är fullständigt orimligt att sätta en åldersgräns för mänskliga rättigheter och inte kunna erbjuda sjuka personer ett värdigt liv, i vad som i många fall är de sista åren av deras liv. Sverigedemokraternas uppfattning är att åldersgränsen helt bör tas bort så att funktionsnedsatta, om funktionsnedsättningen inte uppenbart beror på normalt åldrande, ges rätt till personlig assistans.

Tvåårsomprövningar av assistansersättning

Alla beslut om assistansersättning ska i normalfallet omprövas efter två år för att avgöra om behoven fortfarande kvarstår. Just nu är tvåårsomprövningarna frysta efter stora påtryckningar från Sverigedemokraterna och andra partier. Sverigedemokraterna menar att omprövningarna inte ska återinföras förrän nödvändiga lagändringar, som säkerställer att samtliga grundläggande behov anses vara assistansgrundande i sin helhet, har gjorts. Behovsbedömningarna måste ses över innan tvåårsomprövningarna åter träder i kraft.

För oss är det viktigt att regeringen implementerar ett nytt system där också vissa undantag kan göras. För en del funktionsnedsättningar, som förbättras och blir mindre begränsande med tiden, kan tvåårsöversyn vara berättigad, men inte för alla. Vid en del typer av medfödda funktionsnedsättningar är det snarare onödigt byråkratiskt och dessutom förnedrande för individen att minst vartannat år gå igenom och redovisa alla sina behov på nytt. Ett bättre och mer humant sätt vore att endast behöva redovisa de eventuella förändringar som skett, och med ett tidsintervall som tar hänsyn till omfattningen av och förutsättningarna för eventuella förändringar. Ett sådant system skulle skapa större trygghet och långsiktighet då behoven inte behöver omprövas från grunden, utan bara utifrån de förändringar som har skett.

Lagändringen 1 april 2018 innebar att Försäkringskassan slutade tvåårsompröva rätten till assistansersättning. Försäkringskassan ska istället ompröva om det skett ”väsentligt ändrade förhållanden”. Det är Sverigedemokraternas uppfattning att det alltid skall vara behoven som styr. Ett ändrat förhållande innebär såklart inte alltid ett förändrat behov. Tillämpningen av begreppet bör ses över men viktigast är att begreppet ändras till ”väsentligt ändrade behov”. På så sätt tydliggörs att det är behovet som skall vara det väsentliga och inte det faktum att ett förhållande ändrats.

Personer som har kommunalt beslutad assistans omfattas idag inte av omprövningsstoppet och lever därför med en ständig oro att förlora sin rätt vid kommande prövning.

Regeringen bör därför skyndsamt vidta åtgärder för att möjliggöra ett generellt omprövningsstopp som inkluderar även de med kommunalt beslutad assistans.

Funktionsrättskonventionen definierar vad personlig assistans är, och där beskrivs hur bedömningen av behov ska gå till för att säkra personens rättigheter. Det är hög tid att börja följa den.

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Mona Olin (SD)

Linda Lindberg (SD)

Carita Boulwén (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)